

Asia: VN/17577/2022

Lausuntopyyntö tuomioistuimien ulkopuolisen riidanratkaisun ja sovittelun kehittämiseksi tehdystä selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat pienten ja keskisuurten yritysten merkittävimmät esteet sovittelumenettelyjen käytölle riidanratkaisussa

Merkittävin este sovittelumenettelyjen käytölle riidan ratkaisussa kaiken kaikkiaan on tuomioistuimen näkökulmasta se, että asianosaiset eivät ole kovin hyvin tietoisia koko sovittelumahdollisuuksista. Tämä koskee kaikkia asianosaistahoja, pienet ja keskisuuret yritykset, joiden keskinäisten riita-asioiden määrä kärjäoikeuden juttukannasta on pikaisen arvion mukaan suhteellisen pieni, eivät poikkea muusta vertailuaineistosta.

Tulisiko riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä kehittää sovittelumenettelyjen nykyistä suuremman hyödyntämisen suuntaan? Jos, niin millä tavalla?

Riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä tulisi kehittää nimenomaan siihen suuntaan, että sovittelumenettelyjä – myös tuomioistuinsovittelun alaa – saataisiin hyödynnettyä enemmän. Tämä tulisi ottaa kattavasti kaikkia riita-asioita ja asianosaistahoja koskevaksi menettelyksi, joka edeltäisi varsinaista oikeudenkäyntivaihetta. Erityisesti ns. ”riitautuneiden summaaristen asioiden” kohdalla – silloin kun riitautus vaikuttaa asiallisesti perustellulta - voisi sovittelumenettelymahdollisuutta priorisoida.

Pitäisikö alustavaan sovitteluistuntoon osallistumisesta säätää laissa?

Pakollinen alustavaan sovitteluistuntoon velvoittaminen ei kuitenkaan tunnu toimivalta mallilta, koska on asetelmia, joissa on etukäteen selvää, että sovittelun kautta asialle ei saada joutuisasti ja tehokkaasti ratkaisua. Tämä välivaihe pakollisena olisi omiaan lisäämään asianosaisten oikeudenkäyntikuluja ja osaltaan hidastamaan prosessia.

Näettekö tarvetta kehittää tuomioistuinsovittelua koskevaa lainsäädäntöä ja millä tavalla, jotta siitä tulisi nykyistä toimivampi vaihtoehto pienten ja keskisuurten yritysten riidanratkaisuun?

Tuomioistuinsovittelua koskevaa lainsäädäntöä on syytä kehittää osana muuta sovittelulainsäädännön kehittämistä. On kyseenalaista, onko tarpeen ylipäätään lähteä kehittämään sovittelusäännöstöä, joka koskisi pelkästään pienten ja keskisuurten yritysten välisten riitojen

ratkaisua. Säännöskehittelyn tulisi olla kokonaisvaltaisempaa. Kovin yksityiskohtainen sääntely menettelytavoista tai sovittelun sisällöstä ei ole tarpeen, koska se herkästi olisi omiaan toimimaan itse sovitteluideologian perusajatuksia vastaan.

Pitäisikö Suomeen luoda selvityksessä esitetty tuomioistuimen ulkopuolinen institutionaalinen sovittelumenettely? Jos, niin millainen?

Tuomioistuimen ulkopuolisen institutionaalisen sovittelumenettelyn kehittäminen on varmasti tarpeen osana sovittelusäännösten kokonaiskehittämistä, mutta sen rajaaminen pelkästään pienten ja keskisuurten yritysten käyttöön ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta. On vaara, että koko sovittelujärjestelmä muodostuu sekavaksi ja hajanaiseksi. Selvityksessä esitetty malli ei välttämättä tulisi kattavasti toimivaksi, koska on paikkakuntakohtaisia eroja siinä, miten ammattitaitoista ja osaavaa sovittelijakuntaa ylipäättäen olisi asianosaisten käytettävissä. Asianajajat monin paikoin ovat ylityöllistettyjä. Selvityksessä esitetyn mallin priorisointi suhteessa olemassa olevaan tuomioistuinsovitteluun olisi lähtökohtaisesti omiaan toki vaikuttamaan tuomioistuinten resursseihin. Kuitenkin selvityksessä esitetyssä resurssihaarukoinnissa on olettamuksena, että puolet nyt tuomioistuimissa vuosittain soviteltavista muista kuin elatusapua koskevista riita-asioista soviteltaisiin tuomioistuimen ulkopuolella. Selvityksessä tehdyn arvion mukaan käräjäoikeuksista siirtyisi pois ainakin 350 sovitteluiin käytettyä käräjätuomarin henkilötyöpäivää. Tämä arvio perustuu virheelliseen perusolettamaan. Kuten edellä jo on todettu, vain murto-osa käräjäoikeuden sovittelimista riita-asioista on ollut pienten ja keskisuurten yritysten välisiä riita-asioista. Selvästi merkittävämpi osa jutuista on ollut sellaisia, joissa ainakin yhtenä asianosaisena on ollut luonnollinen henkilö.

Näettekö tarvetta sille, että pienten ja keskisuurten yritysten välisiä riitoja voitaisiin käsitellä jossakin ratkaisusuositusta antavassa lautakunnassa kuten kuluttajariitalautakunnassa?

Etelä-Savon käräjäoikeus kiinnittää huomiota siihen, että selvityksessä, joka on otsikoitu ”Selvitys tuomioistuimien ulkopuolisen riidanratkaisun ja sovittelun kehittämiseksi” ei ole tuotu esiin vapaaehtoista sovittelumenettelyä, joka perustuu rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annettuun lakiin. Sen mukaan ”sovittelu voi kohdistua myös sellaisiin riita-asioihin, joissa ainakin yksi osapuoli on luonnollinen henkilö. Tuon lain mukaan riita-asia voidaan ottaa soviteltavaksi, jos sen käsittelemistä sovittelussa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Sovittelijana voi toimia henkilö, joka on suorittanut sovittelutoimintaan perehdyttävän koulutusjakson ja jolla muutoin on sellainen koulutus, taito ja kokemus, jota tehtävän asianmukainen hoitaminen edellyttää ja joka muutoin on tehtävään soveltuva.” On ilmeistä, että edellä kuvatusta sovittelutoiminnasta asianosaisille sekä myös valtiolle aiheutuvat kustannukset olisivat vähäisemmät kuin nyt selvityksessä esitetty malli. Tiedossa on, että edellä mainitun lain mukainen sovittelutoiminta on siirtymässä sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudesta oikeusministeriön alaisuuteen. Tämäkin huomioon ottaen olisi perusteltua avata otsikon ”Selvitys tuomioistuimien ulkopuolisen riidanratkaisun ja sovittelun kehittämiseksi” alainen selvitystyö koskemaan myös tätä sektoria, jossa mukana on myös muu vapaaehtoissovittelu ja kohderyhmänä pienten ja keskisuurten yritysten lisäksi myös ainakin luonnolliset henkilöt. Tällä valmistelulla koko sovittelusektoria voisi koordinoida nykyistä hallitumpaan ja eheämpään suuntaan. Asiasta säätäminen pelkästään pienten ja keskisuurten yritysten ollessa asianosaisia, olisi omiaan hajaannuttamaan ja pilkkomaan tätä kokonaisuutta.

Muita kommentteja selvityksestä?

Käräjäoikeuden arvio on, että sovittelutoiminnan kehittämisen painopiste pitäisi säilyttää tuomioistuinsovittelussa. Onnistuessaan se toimii joutuisasti ja kustannustehokkaasti ja tilanteessa, jossa sovittelu ei päädy sovintoon, se antaa mahdollisuuden luontevasti siirtyä riitaoikeudenkäyntiin.

Virtanen Marja
Etelä-Savon käräjäoikeus - Lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet
kärjätuomarit Ismo Kovanen ja Eeva Hyötylä sekä kärjänotaari Sini Järvi